

АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНКИ СТАНУ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*К. В. Живченко, здобувач вищої освіти групи Б-3/1
обліково-фінансовий факультет, МНАУ*

Проблема підтримки фінансової безпеки держави є актуальною, оскільки зачіпає всі галузі національного господарства. Важливим критерієм, що характеризує фінансову безпеку, є рівень боргової безпеки держави [1].

Згідно з законодавством боргова безпека – це рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

До основних факторів, що впливають на рівень боргової безпеки, належать: стан нормативно-правової бази, що регламентує формування державного боргу і використання запозичених коштів [3]; загальний обсяг, структура боргових зобов'язань, динаміка державного боргу; перелік наявних і потенційно можливих боргових інструментів, а також фактичні пропорції між ними і можливість диверсифікації ринку державних цінних паперів [4];

офіційний валютний курс і темпи зростання ВВП [5]; існуюча система управління державним боргом.

Для оцінки параметрів боргової безпеки світова практика використовує близько двох десятків показників-індикаторів. Такий широкий діапазон індикаторів зумовлений розмаїттям методологій, що застосовуються для їх розрахунку, а також специфікою розрахунку та застосування певних макроекономічних показників кожною державою, видом заборгованості й джерелами її погашення [6].

З аналітичною метою показники-індикатори обмежують граничними значеннями оптимальності державного боргу, оскільки до конкретних меж ситуація із впливом боргу на економіку і стан фінансово-кредитної сфери країни в цілому можуть перебувати під контролем держави, а вихід за межі веде до створення й поглиблення кризових явищ у країні. Мінімальна стандартна модель Світового банку представлена у табл. 1.

Світовий банк розробив також нову методологію, яка використовується з 1994 р. для оцінки загальної платоспроможності країн-дебіторів та їх класифікації за рівнем заборгованості. Згідно цієї методології рівень заборгованості держави визначають за такими індикаторами:

- співвідношення поточної (теперішньої) вартості обслуговування заборгованості до ВВП;
- співвідношення поточної (теперішньої) вартості обслуговування боргу до експорту.

Згідно з методикою Світового банку, якщо хоча б один із цих двох індикаторів перевищує критичний рівень – 80% поточної вартості погашення заборгованості до ВВП або 220 % поточної вартості погашення заборгованості до експорту, то країна відноситься до категорії країн з надмірною заборгованістю.

Таблиця 1 Мінімальна стандартна модель Світового банку

Назва індикатору	Формула	Економічний зміст
Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів і послуг	EDT / XGS (%)	Демонструє відносну довгострокову спроможність держави акумулювати валютні надходження без додаткового пресингу на сальдо платіжного балансу
Відношення валового зовнішнього боргу до ВВП	EDT / GNP (%)	Показує загальний рівень боргової складової економіки
Відношення загальних платежів з обслуговування боргу до експорту товарів і послуг	TDS / XGS (%)	Коефіцієнт обслуговування боргу, який показує, яка частина валютних надходжень спрямовується у сферу погашення боргу
Відношення відсоткових платежів до ВВП	INT / GNP (%)	Визначає можливість обслуговування зовнішнього боргу
Відношення відсоткових платежів до експорту товарів і послуг	INT / XGS (%)	Визначає частину валютних надходжень, які використовуються на обслуговування боргу
Відношення міжнародних резервів до валового зовнішнього боргу	RES / EDT (%)	Показує чи може країна використовувати свої резерви (і яку їх частину) для погашення зовнішнього боргу
Відношення міжнародних резервів до імпорту товарів і послуг	RES / MGS (%)	Відображає запас фінансової міцності держави
Відношення короткострокового боргу до валового зовнішнього боргу	$Short-term / EDT$ (%)	Показує, яку частку становить короткотерміновий борг у загальній сумі зовнішнього боргу
Відношення боргу міжнародним організаціям до валового зовнішнього боргу	$Multilateral / EDT$ (%)	Відображає питому частку заборгованості міжнародним фінансовим організаціям у загальній сумі зовнішнього боргу, або, свого роду, залежність держави від фінансування цими організаціями

Джерело: узагальнено автором за даними [2]

У випадку, коли критичного рівня не досягнуто, але співвідношення складає 3/5 критичного показника, тобто 48 % поточної вартості погашення заборгованості до ВВП і 132 % поточної вартості погашення заборгованості до експорту, країна відноситься до категорій країн з помірною заборгованістю. Якщо ж обидва співвідношення менші за 1/5 критичного значення, рівень заборгованості країни вважається низьким.

Література:

1. Барановський О. Боргова безпека. 1999. №1.С. 28-32.

2. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 18.02.2019).
3. Полторац А. С. Системна таксономія фінансової безпеки. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2018. № 3. С. 26–32. DOI: 10.31521/2313-092X/2018-3(99)-4.
4. Полторац А. С., Зайко А. О. Методологічні засади систематизації фінансової безпеки держави. *Агросвіт*. 2018. № 21. С. 65-71. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.21.65.
5. Чуй І. Р., Мицак О. Методичні підходи до оцінювання боргової безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип.26.6. С.225-231.
6. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. Теорія фінансів. Центр учбової літератури, 2010. С.252-270.

**Науковий керівник – Полторац А. С.,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет**